

Nr 308.

Af herr **Martin** i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bestämmelser för användningen af Kronans område å viss del af Vaxön.

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition angående bestämmelser för användningen af Kronans område å viss del af Vaxön föreslås, att alla i Vaxholm befintliga tomter skola upplåtas med tomträtt. Härifrån undantagas dock tomterna nr 30—39, 160—163, 169 och 170 samt 175—180, hvilka skola reserveras för framtida behof för Kronan. Af dessa tomter disponerar emellertid Kronan redan nu tomterna nr 32, 33, 160 och 161.

Anledningen till att dessa tomter reserverats torde hafva varit, att Kungl. Maj:t ansett vissa områden böra reserveras för allmänt behof såsom plats för uppförande af tjänstelokaler och bostadsbyggnader för kommandant m. fl. samt befäl vid kustartilleriet.

Det förefaller mig dock, som om Kungl. Maj:t med samma fördel kunde, till ofvan angifvet ändamål, begagna sig af den mark Kronan redan nu disponerar såväl å Vaxön som å Rindön uppgående till omkring 200 hektar. Skulle emellertid denna min uppfattning vara oriktig och de af Kungl. Maj:t reserverade tomterna vara absolut behöfliga till förutnämnda ändamål, så borde dock enligt mitt förmenande innehafvarna af dessa tomter beredas ersättning för de byggnader som finnas uppförda å ifrågavarande tomter.

Emellertid äro dessa tomtinnehafvare enligt Kungl. Maj:ts förslag skyldiga att efter viss tid »utan rätt till ersättning bortföra sina å tomten eller tomtdelen uppförda byggnader». Dessa tomtinnehafvare — 16 till antalet — komma genom detta förslag i en mycket bekymmersam ställning. De ha nämligen hittills innehaft sina tomter på samma villkor som öfriga tomtinnehafvare i Vaxholm, och någon anledning tänka sig att Kronan skulle behandla dem annorlunda än öfriga tomtinnehafvare har därför för dem icke förefunnits. Ett ytterligare stöd för

denna uppfattning erhålles uti den omständigheten att Kronan alltid hittills, då den behöft tomt för militärt ändamål, inlöst de å tomten befintliga byggnaderna, detta trots att Kronan ägt juridisk rätt att handla på samma sätt, som nu är föreslaget för de 16 här omnämnda tomtinnehafvarna.

Å sidan 28 i den kungl. propositionen har chefen för kungl. kustartilleriet ett yttrande i denna sak som förtjänar att beaktas. Han yttrar bland annat: »Ehuru, såsom arméförvaltningens fortifikationsdepartement framhållit, Kronan icke torde vara skyldig att vid återtagande af tomter inom Vaxholms stad utgifva lösen för desamma och därå uppförda byggnader, torde dock i själfva verket, på grund af nyttjanderättens långvariga häfd, en lösen för byggnaderna icke komma att förvägras innehafvarna».

Kungl. Maj:ts befallningshafvande anser, »att det vore med billighet och hittills följd praxis öfverensstämmande, att ersättning bereddtes tomtinnehafvarna för å tomterna nu befintliga byggnader, och anläggningar».

Själfva principen, att Kronan icke bör återtaga en tomt utan att ge skälig ersättning för å tomten uppförda byggnader, synes mig således vara fastslagen dels genom föregående praxis i hithörande fall och dels genom myndigheternas uttalanden. Det torde jämväl böra beaktas, att byggnaderna å de till reserverande föreslagna tomterna i allmänhet representera jämförelsevis ringa värden, hvarför det ej gärna kan anses betungande för Kronan att inlösa en eller annan af dem. Man torde nämligen få taga för gifvet, att icke alla dessa tomter komma att behöfva tagas i anspråk.

Men om det för Kronan skulle betyda en obetydlig utgift att inlösa en eller annan af byggnaderna, så ställa sig dock förhållandena annorlunda för ägarna till ifrågavarande hus, därest det bestämdes, att ingen ersättning behöfde utgå till ägarna, då Kronan behöfde tomten. Egendomen förlorade gifvetvis hvarje saluvärde. En stor del af innehafvarna befinna sig i synnerligen små ekonomiska omständigheter och utgöres af änkor, fiskare, döttrar till fiskare, en f. d. lots, handverkare etc. För åtskilliga af dem är innehafvandet af de å tomterna uppförda byggnaderna ett oeftergifligt villkor för drifvandet af det yrke, som förskaffar dem ett nödortfigt uppehälle, somliga existera genom att uthyra sina lägenheter till sommargäster, och i flesta fall utgöra byggnaderna deras enda egendom. Om under sådana förhållanden tomterna skulle af Kronan återtagas, utan att ersättning lämnades för byggnaderna, vore det liktydligt med fullständig ruin för de flesta af dessa tomtinnehafvare.

För mig framstår det således som en åtgärd af billighet och rättvisa att, därest Kronan efter upplåtelse tidens slut ämnar använda sig af någon af dessa tomter, tillerkäna ifrågavarande tomtinnehafvare ersättning för å tomten uppförda byggnader.

Visserligen erbjudes den tomtinnehafvare, som utan ersättning för uppförda byggnader tvungits att lämna sin tomt, i gengäld annan tomt, men det står för mig klart, att man icke så där utan vidare kan rifva ned ett oftast bristfälligt trähus och förtlytta materialerna till annan plats för att där återuppbygga detsamma, utan att kostnaderna blifva så stora att de med all sannolikhet komma att, om icke öfverstiga, så åtminstone ställa sig fullt jämförliga med kostnaden för ett nytt hus. De flesta af de här åsyftade tomtinnehafvarna kunna icke göra denna utgift, hvadan följdén sannolikt blifver den, att de utan vidare få lämna det egna hemmet och söka bereda sig bostäder genom att hyra.

Ihåggommas bör äfven, att de tomter som nu blifvit så begärliga för militärt ändamål fått sitt hufvudsakliga värde genom tomtinnehafvarnas egna sträfvanden. Allt talar således, synes det mig, för att dessa tomtinnehafvare böra erhålla skälig ersättning af Kronan för å tomterna uppförda byggnader, när de för Kronans räkning behöfva afträdas.

I detta sammanhang vill jag äfven framhålla önskvärdheten af att bestämmelsen i den kungl. propositionen om »att tomt eller tomt del, som skall reserveras för Kronan för framtida behof eller som nu innehafves af enskild person men i följd af stadsplanereglering skall öfvergå till staden eller till enskild person, icke behöfver af *nuvarande innehafvare* afträdas förrän vid utgången» etc., måtte ändras därhän, att bestämmelsen jämväl måtte gälla för *dennes rättsinnehafvare*. Man måste nämligen räkna med den möjligheten, att under den ifrågasatta tioårsperioden den nuvarande innehafvaren aflider, hvaraf skulle följa, att tomten omedelbart skulle afträdas, något som näppeligen torde öfverensstämma med gällande praxis.

En liten detalj till synes mig böra ändras, nämligen en del af stadsgränsen mot väster. Det torde nämligen vara nödvändigt att för framtida behof bereda den nya stadsdelen tillgång till lastage- och upplagsplats ej alltför aflägsset belägen. En sådan kan erhållas, om den å kartan uppdragna stadsgränsen mot väster erhåller sådan riktning, att den kommer att gå utefter tomten nr 263:s nordöstra gränslinje.

På grund af hvad som anförts hemställer jag vördsamt,

att innehafvare af tomt, som enligt Kungl. propositionen skall reserveras för Kronans framtida behof,

måtte, därest Kronan efter den fastställda upplåtelse-
tidens slut framställer fordran på tomtens afträdande,
tillerkännas ersättning för å tomt eller tomtedel upp-
förda byggnader enligt de grunder, som föreskrifvas
för öfriga tomtinnehafvare i fråga om afträdandet af å
tomt befintliga byggnader under den bestämda upp-
låtelseiden;

att till orden *nuvarande innehafvare* måtte fogas
orden *eller dennes rättsinnehafvare*; samt

att, för beredande af lämplig lastage- och upp-
lagsplats å södra sidan, för den nya stadsdelen grän-
sen måtte dragas utefter tomten nr 263:s nordöstra
gränslinje.

Stockholm den 24 april 1912.

Karl Martin.